

European Network of Councils
for the Judiciary (ENCJ)

Reseau européen des Conseils
de la Justice (RECJ)

Робоча група Європейської мережі рад правосуддя

Звіт щодо кодексів поведінки для членів рад у справах правосуддя

Прийнято 9 червня 2023 року

Співфінансується Програмою Європейського Союзу "Правосуддя"

Зміст

ПРЕАМБУЛА	3
ПРИНЦИПИ ТА ПРАВИЛА ДІЯЛЬНОСТІ І ПОВЕДІНКИ ЧЛЕНІВ РАД ПРАВОСУДДЯ	5
I. ОСНОВНІ ЦІННОСТІ	5
1. Доброчесність	5
2. Незалежність	5
3. Неупередженість	6
II. ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ ЦІННОСТІ	7
1. Компетентність	7
2. Співпраця	7
3. Повага	8
4. Лояльність	8
5. Прозорість	8
6. Зобов'язання стриманості та розсудливості	9
ВПРОВАДЖЕННЯ	9

Робоча група Європейської мережі рад правосуддя

Звіт щодо кодексів поведінки для членів рад у справах правосуддя

У Компендіумі КРЕС щодо рад у справах судової влади, ухваленому в жовтні 2021 року, було додано таку рекомендацію: «КРЕС рекомендує радам у справах правосуддя розробити стандарти професійної поведінки та етичної поведінки для своїх членів (як суддів, так і не суддів) так само, як це було зроблено для суддів». Тому було створено робочу групу для розробки документа, який міг би використовуватися радами для підготовки проекту кодексу поведінки, що містив би цінності, принципи, стандарти або належні практики для членів, які діють в рамках рад у справах судової влади. За результатами цієї роботи **КРЕС пропонує наступну модель кодексу поведінки, яка має бути адаптована кожною судовою радою до власних особливостей.**

ПРЕАМБУЛА

Враховуючи велику різноманітність можливих учасників суддівського врядування та різні системи призначення та управління суддівськими, несуддівськими членами рад суддів та членами рад суддів за посадою, а також різноманітність судових культур у Європі, кодекси поведінки членів рад суддів повинні враховувати ці відмінності.

Беручи до уваги, що до складу деяких рад суддів входять також прокурори, посилення в цьому тексті на окремих суддів слід розуміти як такі, що стосуються прокурорів у цих радах.

Правила, які вже існують для конкретної діяльності суддів або інших правників, які можуть бути призначені членами Ради суддів, не завжди є достатніми для того, щоб керуватися ними при виконанні своїх обов'язків. Незалежно від існування етичних правил, що стосуються суддів та інших правників, позиція члена ради з питань правосуддя є іншою. Члени Ради правосуддя беруть участь в роботі установи, яка виконує адміністративні завдання. Тому ця діяльність відрізняється від тієї, яку судді повинні здійснювати в судах. Їхні деонтологічні зобов'язання є специфічними, а їхній зміст безпосередньо пов'язаний з характером їхніх місій, повноважень та компетенції.

Кодекс поведінки повинен чітко визначати **принципи діяльності та поведінки**, яких повинні дотримуватися члени ради правосуддя при виконанні своїх статутних функцій. Після припинення перебування на посаді члени Ради повинні продовжувати дотримуватися своїх обов'язків щодо доброчесності, гідності, лояльності та розсудливості.

Вони повинні виконувати свої обов'язки у будь-який час, дотримуючись найвищих стандартів доброчесності у своєму професійному та особистому житті. Кодекс поведінки доповнює положення законів, указів та правил процедури і повинен містити керівні принципи, найкращі практики та принципи прийняття рішень, а також **інформувати громадськість про стандарти поведінки, яких можна очікувати від членів Ради з питань правосуддя.**

Слід очікувати найвищих стандартів поведінки та відповідальності від членів Ради суддів України. Кодекси поведінки повинні визначати моральні та соціальні норми, які становлять ідеальне і практичне надбання, довірене індивідуальній совісті членів Ради, хоча дотримання цих норм залежить від внутрішньої прихильності кожного з них. Усі члени Ради суддів повинні мати моральні та професійні якості, які дозволяють їм захищати судову легітимність у загальних рисах.

Кодекс поведінки **однаковою мірою забезпечити застосування етичних правил до всіх членів однієї і тієї ж Ради у справах судової влади** - і, як наслідок, до всіх рад, включаючи членів, які не є суддями, але на яких не поширюються жодні конкретні етичні правила в контексті їхніх функцій, виконуваних (у Раді та за її межами).

Кодекс поведінки стане **основою для консультацій та самоаналізу** зобов'язань членів рад у справах правосуддя, беручи до уваги основні цінності, якими вони повинні керуватися у своїй діяльності.

Кодекс поведінки посилює ідею **підзвітності** ради в цілому та її членів, а також підкреслює їх зобов'язання перед громадянами, яким вони служать.

Таким чином, правила деонтологічної поведінки є важливим чинником формування та зміцнення **суспільної довіри до судової влади** і мають сприяти зростанню довіри суспільства до цієї інституції та підвищенню її авторитету. Покращиться імідж Ради та судової влади. Іншими цілями кодексів поведінки є захист прав людини, підтримка верховенства права та запобігання і обмеження корупції в судовій системі.

Правила деонтологічної поведінки **виходять за рамки юридичних зобов'язань**, якими зобов'язані керуватися члени рад у справах правосуддя.

ПРИНЦИПИ І ПРАВИЛА ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПОВЕДІНКИ ЧЛЕНІВ РАД З ПИТАНЬ ПРАВОСУДДЯ

I. ОСНОВНІ ЦІННОСТІ

1. *Доброчесність*

1. Принцип доброчесності вимагає від членів рад у справах судової влади дотримуватися чесності, прямоти та найвищих стандартів професійної та особистої поведінки.

2. Члени рад правосуддя повинні виконувати свою роль в інтересах судової влади та суспільства.

3. Дотримання цієї цінності має важливе значення для підтримання довіри громадськості до незалежності та неупередженості члена ради з питань правосуддя та інституції в цілому.

4. Доброчесність включає в себе обов'язок чесності та обов'язок гідності і честі.

5. Обов'язок чесності передбачає, що члени рад правосуддя повинні утримуватися від будь-якої нетактовної або неналежної поведінки (як у формальному, так і в неформальному професійному спілкуванні), а не лише від поведінки, що суперечить закону.

6. Члени рад у справах правосуддя повинні забезпечити, щоб власна поведінка відповідала принципам розумності та справедливого балансу, зважаючи на необхідність бути достовірно поінформованими. Вони не повинні вдаватися до будь-яких дій, що ставлять під сумнів їхню доброчесність, а їхня позапрофесійна поведінка не повинна принижувати гідність їхньої посади.

7. Члени рад у справах правосуддя не повинні використовувати своє становище для отримання будь-яких переваг під час або після виконання своїх повноважень. Вони повинні відмовлятися від будь-яких моральних чи матеріальних переваг для себе або близьких їм осіб (сім'ї, друзів, певних колег тощо) при виконанні своїх функцій. При здійсненні своїх повноважень члени рад у справах правосуддя не повинні втручатися або дозволяти будь-яке втручання на користь будь-якої особи.

8. Обов'язок гідності та честі вимагає від членів рад у справах правосуддя не ставити під загрозу публічний імідж ради та судової влади.

2. *Незалежність*

1. Члени рад у справах правосуддя виконують свої обов'язки з повною незалежністю і зобов'язані дотримуватися лише закону.

2. Вони повинні бути вільними від обставин або впливів, які ставлять під загрозу або можуть розглядатися як такі, що ставлять під загрозу виконання цих обов'язків, щоб можна було довіряти їм у виконанні цих обов'язків без будь-якого втручання. З цією метою члени Ради повинні зберігати незалежність від будь-якого внутрішнього, або зовнішнього впливу і не повинні шукати чи отримувати вказівки від будь-якої особи, установи, органу чи суб'єкта

господарювання.

3. Члени рад у справах правосуддя повинні залишатися незалежними один від одного. Президент або будь-яка інша особа, яка фактично очолює установу, повинна здійснювати ефективне адміністрування.

4. Члени ради повинні залишатися незалежними від будь-яких можливих груп тиску як всередині судової влади, так і ззовні. До таких груп належать, зокрема, економічні та політичні сили, засоби масової інформації, громадська думка та професійні організації.

5. У випадках, коли об'єктом критики/нападів є сама Рада або її члени, рекомендується застосовувати збалансований підхід з об'єктивним викладенням позиції Ради або, у відповідних випадках, її членів.

3. Неупередженість

1. Як неупередженість, так і видимість неупередженості є важливими при виконанні повноважень та обов'язків членів ради у справах правосуддя.

2. Неупередженість повинна проявлятися протягом усього процесу прийняття рішень, у змісті рішень, прийнятих радою у справах правосуддя, а також у способі доведення цих рішень до відома громадськості.

3. Член ради у справах правосуддя повинен виконувати свої обов'язки без прихильності, упередженості чи упередження, а отже, повинен усвідомлювати власну можливу упередженість.

4. Члени Ради повинні відмовитися від участі в будь-якому провадженні, в якому вони не можуть вирішити питання неупереджено або в якому розумному спостерігачеві може здатися, що вони не можуть вирішити питання неупереджено.

5. Члени рад у справах правосуддя не повинні діяти або висловлюватися у будь-який спосіб, що може негативно вплинути на сприйняття громадськістю їхньої неупередженості.

6. Члени рад у справах судової влади повинні уникати будь-яких ситуацій, які можуть призвести до конфлікту інтересів або які об'єктивно можуть бути сприйняті як такі. Конфлікт інтересів виникає тоді, коли особистий інтерес може вплинути на неупереджене виконання членом Ради своїх обов'язків. Особисті інтереси включають, але не обмежуються будь-якою потенційною вигодою або перевагою для самих членів, їхніх подружжя, партнерів або прямих членів сім'ї.

7. Члени Комітету не повинні брати участь у розгляді справи, в якій вони можуть мати інтерес, що може призвести до конфлікту інтересів. Якщо вони повинні розглядати таку справу, вони повинні дотримуватися правових процедур, щоб виключити будь-яку участь в обговоренні або вирішенні справи.

8. Родичі або особи, пов'язані спорідненістю до четвертого ступеня, не можуть одночасно бути членами Ради з питань правосуддя.

II. ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ ЦІННОСТІ

1. Компетентність

1. З метою виконання обов'язків компетентно, незалежно та неупереджено, члени рад у справах правосуддя повинні набувати, підтримувати та розвивати знання та навички, необхідні для виконання цих обов'язків.
2. Члени рад у справах правосуддя є частиною професійної спільноти. У цій якості вони повинні бути готові працювати в команді з колегами та співробітниками.
3. Члени рад у справах правосуддя повинні володіти навичками публічної комунікації, медіації та оцінювання, відповідно до компетенції та обов'язків їхньої ради. За необхідності, вони повинні пройти спеціальне навчання для розвитку «м'яких» навичок, у тому числі тих, що стосуються індивідуального та інституційного використання соціальних мереж.
4. Члени рад повинні мати і розвивати стратегічне мислення та навички макропідходу до питань, пов'язаних із судовою владою.
5. Члени рад з питань правосуддя повинні діяти відповідно до існуючих правил і стандартів належної обачності.

2. Співпраця

1. Члени рад правосуддя є частиною інституції, яка забезпечує і гарантує незалежність судової влади в рамках закону. Вони повинні працювати, маючи на увазі найкращі інтереси кожного судді, судової системи та, зрештою, суспільства. Вони зобов'язані співпрацювати для прийняття найкращих рішень в інтересах зацікавлених сторін, а не в своїх власних.
2. У межах, дозволених законодавством, що регулює діяльність та функціонування Ради, кожен член Ради повинен оцінюватися однаково і на нього повинні покладатися конкретні завдання з урахуванням його особистих і професійних якостей.
3. Голова Ради відіграє ключову роль у створенні та підтримці довіри і співпраці між членами Ради, а також у забезпеченні рівного доступу кожного члена до інформації та процесу прийняття рішень.
4. Рекомендується проводити позанавчальні заходи, щоб заохочувати членів Ради до знайомства один з одним поза робочим середовищем, а також будувати і підвищувати довіру між ними.

3. Повага

1. Члени рад у справах правосуддя повинні з належною увагою та повагою спілкуватися один з одним і один про одного як в офіційних, так і в неофіційних обставинах, прямо чи опосередковано.
2. Цей же принцип застосовується у відносинах з членами адміністративного персоналу (там, де це необхідно), враховуючи їх автономну сферу обов'язків і компетенції.
3. Члени ради повинні з повагою користуватися послугами посадових осіб та інших службовців установи, зокрема, тих, що відряджені до їхніх комітетів.
4. Члени рад у справах правосуддя повинні прагнути до того, щоб цінності поваги та вміння слухати були спільними та дотримувалися.
5. Робота ради у сфері судоустрою вимагає високого вміння слухати та сприйняття різноманітності думок.

4. Лояльність

1. Члени рад у справах правосуддя повинні виконувати свій обов'язок лояльності по відношенню до судової влади та бути відданими захисту незалежності суддів.
2. Члени Ради повинні присвятити себе виконанню своїх повноважень. Вони повинні забезпечувати постійну присутність на пленарних засіданнях та засіданнях комітетів, до яких вони належать.
3. Члени повинні відповідально розпоряджатися матеріальними ресурсами організації.
4. Члени повинні утримуватися від будь-яких заяв за межами організації, які можуть серйозно зашкодити її репутації. У разі наявності меншості або особливих думок, їх слід висловлювати публічно та приватно, задокументовано та шанобливо, беручи до уваги лояльність до судової влади.
5. Коли демократія, основоположні свободи або верховенство права перебувають під загрозою, члени рад у справах судової влади повинні висловити свою позицію.

5. Прозорість

1. Оскільки прозорість є важливим фактором підвищення обізнаності громадськості та покращення впливу результатів роботи рад з питань судової влади, члени рад з питань правосуддя повинні діяти у прозорий спосіб, бути готовими пояснити причини рішень, які вони приймають.
2. Висловлюючи особисту, а не інституційну думку, необхідно обов'язково вказувати на цей факт, пояснюючи причини іншої думки або такої, що відрізняється від думки інституції, яку вони представляють. Дуже важливо враховувати відгуки колег (у судовій системі,

засобах масової інформації, суспільстві та Раді).

3. Члени рад у справах правосуддя повинні звітувати про свою діяльність поза межами ради, пов'язану з виконанням своїх обов'язків як члена ради.

6. Зобов'язання стриманості та розсудливості

1. Члени рад у справах правосуддя повинні поважати конфіденційний характер своєї роботи, якщо цього вимагає закон. Вони не повинні розголошувати інформацію про приватне життя або захищені персональні дані осіб, з якими вони контактують під час виконання своєї місії, або яка може завдати шкоди їхнім інтересам, що охороняються законом, або їхній репутації. Вони не можуть зловживати інформацією, яка стала їм відома при виконанні своїх обов'язків.

2. Зобов'язання зберігати стриманість і розсудливість зберігається і після закінчення терміну дії мандата.

ВПРОВАДЖЕННЯ

1. Етичний кодекс для членів рад покликаний стати інструментом для самоаналізу та консультацій. Повага до етичного кодексу ґрунтується на внутрішній прихильності до нього.

2. Етичні питання та дилеми повинні бути своєчасно виявлені, а консультації, коли це необхідно, повинні використовуватися як цінний інструмент.

3. У кодексах поведінки членів рад слід рекомендувати створення комітету з питань етики або аналогічного органу, до якого члени ради можуть звертатися за порадою з етичних питань. У країнах, де такі комітети з суддівської етики або аналогічні органи вже існують, доцільно вивчити питання про поширення їх компетенції на членів ради з питань судової влади.

4. Рекомендується обмінюватися передовим досвідом роботи таких комітетів між радами з питань правосуддя.